

Mazurkiewicz

**TEMATYKA
KOPERNIKOWSKA
W
MEDALIERSTWIE
I NUMIZMATYCE**

TEMATYKA
KOPERNIKOWSKA
W MEDALIERSTWIE
I NUMIZMATYCE

TYTUŁ
KOSZYKOWSKA
W MEDALISTYCE
I NUMIZMATYCE

TEMATYKA KOPERNIKOWSKA W MEDALIERSTWIE I NUMIZMATYCE

katalog wystawy

MUZEUM OKRĘGOWE W TORUNIU

Toruń 1971

Opracowanie tekstu i wybór ilustracji:
JANINA MAZURKIEWICZ

Opracowanie graficzne:
ZYGFRYD GARDZIELEWSKI

Adiustacja:
EWA ARSZYŃSKA

Komitet redakcyjny:
JANINA MAZURKIEWICZ, ANNA MĘCZYŃSKA (sekretarz),
JANINA MYŚLIŃSKA, JERZY REMER (redaktor),
HALINA ZAŁĘSKA

441 561

MUZEUM OKRĘGOWE W TORUNIU
Nakład 500 egzempl. Ark. wyd. 5,5. Ark. druk. 7,75.
Papier ilustr. kl. III, 80 g, 61×86 cm. Zam. 214. D-13
Cena zł 25.—
ZAKŁADY GRAFICZNE W TORUNIU, KATARZYNY 4

E.2424/73

Wystawę pt. „Tematyka Kopernikowska
w medalierstwie i numizmatyce” zorgan-
lizowało Muzeum Okręgowe w Toruniu
w ramach programu wieczornicy urzędzo-
nej dla uczczenia 498 rocznicy urodzin
Mikołaja Kopernika

Za pomoc udzieloną przy organizowaniu wystawy oraz za wypożyczenie brakujących eksponatów Dyrekcja Muzeum Okręgowego w Toruniu składa serdeczne podziękowanie:

*Dyrekcji Skarbcza Emisyjnego Narodowego Banku
Polskiego w Warszawie,
Dyrekcji Muzeum Mennicy Państwowej w Warszawie,
Dyrekcji Muzeum Narodowego w Warszawie,
Dyrekcji Muzeum Narodowego w Poznaniu,
Dyrekcji Zbiorów Muzealnych Głównej Biblioteki
Lekarskiej w Warszawie,
X. bskp. Januszowi Obląkowi z Olsztyna,*

numizmatykom toruńskim:

*Prof. dr Marianowi Gumowskiemu,
Tadeuszowi Góreckiemu,
Stanisławowi Pokorskiemu*

Zaprezentowane na wystawie zorganizowanej z inicjatywy Oddziału Muzeum Okręgowego w Toruniu — „Dom Kopernika” medale, monety i banknoty o tematyce kopernikowskiej są pierwszym w historii medalierstwa i numizmatyki pokazem prawie pełnego ich zespołu.

Zgromadzone medale, monety i banknoty dedykowane temu wybitnemu uczonemu były wybijane lub odlewane z okazji obchodów jubileuszy rocznic jego urodzin lub śmierci, upamiętniały jubileusze miast, w których żył, fundację pomnika, czy muzeum jego imienia oraz zjazdy towarzystw związanych z różnymi dziedzinami jego wielostronnej działalności.

Upamiętnienie postaci Mikołaja Kopernika w medalierstwie, w przeciwieństwie do takich dziedzin sztuk plastycznych jak grafika czy malarstwo, nastąpiło o około dwa wieki później. W większości wypadków inspiracją dla medalierów były właśnie starsze ryciny, dzieła malarskie i rzeźbiarskie, ale niejednokrotnie także i współczesne powstaniu medalu.

Tak więc gdy podejmuje się refleksje nad wizerunkami Kopernika w medalierstwie i w numizmatyce nasuwa nam się w pierwszej kolejności spostrzeżenie, że wyobrażenia portretowe wykonane przez artystów-medalierów są już wtórnym przetwarzaniem jego podobizny w innym materiale i technice, wprawdzie z dążeniem do zachowania podobieństwa w stosunku do pierwotnego artysty oraz konwencji charakterystycznych dla panującego stylu, np. skłonności do idealizacji, ekspresji czy deformacji. Nie mamy tu do czynienia z wyobrażeniem portretowym wykonywanym z natury, gdzie artyście przychodzi z pomocą z jednej strony żywy model,

a z drugiej zmysł obserwacji, które dają mu możliwość ukazania jak najpełniejszego zespołu cech fizycznych i psychicznych określających przedstawianą indywidualność w celu upamiętnienia potomnym jej szczególnej i złożonej osobowości. W takim wypadku artysta-medalier obok wzorów ikonograficznych niejednokrotnie sięga do literatury, by wzbogacić zasób wiadomości o osobie, którą pragnie upamiętnić.

Najstarszym medalem upamiętniającym Mikołaja Kopernika jest medal cynowy z ok. 1730 r., którego autorem jest mincerz i medalier z Gothy, Chrystian Wermuth (1710—1791). Nieznane są bliżej pobudki z jakich powstało owo nie przedstawiające wybitnych walorów artystycznych dzieło, które należy dziś do rzadkości i jest bardzo poszukiwane przez kolekcjonerów sztuki drobnego reliefu. Przypuszczalnie wzorem ikonograficznym dla powstania medalu był portret Mikołaja Kopernika anonimowego twórcy znajdujący się po dzień dzisiejszy w zbiorach zamku w Gotha. W niespełna sto lat w Instytucie Francuskim w Paryżu, w pracowni projektowania medali okolicznościowych utworzonej z inicjatywy Napoleona, Amadée Durand (1789—1873) w zbiorze medali ludzi sławnych, którzy chlubnie zapisali się w dziejach cywilizacji, wydał w latach 1818—1820 serię medali z imaginacyjnym wizerunkiem Mikołaja Kopernika odbiegającym od wszystkich dotychczasowych podobizn. Autorami projektów byli medalierzy: Louis Michel Petit (1791—1844), Godel, Mathias Nicolaus Marie Vivier (1788—1859) oraz sam Amadée Durand. Rysunek awersu powtórzony we wszystkich wersjach, utrzymany w konwencji ówczesnego stylu empire, przedstawiający podobiznę Mikołaja Kopernika ujętą z profilu w lewo, różni się tylko w szczegółach interpretacji twarzy, potraktowania włosów czy szat. Różnice widoczne są natomiast w dwóch wersjach napisów na reversach. Na medalach wcześniejszych, z 1818 r., zakwestionowane zostało polskie pochodzenie Kopernika, na co zwrócił uwagę przebywający w tym okresie w Paryżu prof. Adrian Krzyżanowski. Na jego wniosek wydawca wycofał z handlu odbite już medale. W 1820 r., rozproszony zostały nowe serie z napisem

poprawionym przez prof. Adriana Krzyżanowskiego. Znane są egzemplarze kopiowane z tej serii w późniejszych latach. W Polsce również wykonano żelazny odlew tego medalu w jednej z najstarszych hut w Białogoni.

W Polsce pierwszy medal ku czci wielkiego astronoma zawdzięczamy inicjatywie Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie, które to z okazji odsłonięcia jego pomnika przed pałacem Staszica w 1830 r. zamówiło u Władysława Oleszczyńskiego (1807—1866) przebywającego w Paryżu medal z miniaturą warszawskiego pomnika. Medal ten z uwagi na błędy, które wkradły się do napisu na reversie, nie został rozprowadzony. Wykonanie poprawek powierzono młodemu, zdolnemu medalierowi i znanemu później fałszerzowi starych monet Józefowi Mainertowi (1812—1872). Opracował on nową wersję obydwu stron medalu (w międzyczasie pękł stempeł awersu wykonany wg projektu Władysława Oleszczyńskiego) wprowadzając obok nowego napisu na reversie małe zmiany w rysunku na stronie głównej. Różnice w potraktowaniu postaci Kopernika siedzącego na cokole są ledwo dostrzegalne. Sylwetka astronoma na pierwowzorze jest smuklejsza, toga akademicka rozczłonkowana na wiele fałd, natomiast w drugiej wersji postać bardziej hieratyczna, cięższa, a draperia szat oszczędniejsza.

Obchody trzechsetnej rocznicy śmierci wielkiego uczonego w 1843 r. w Warszawie zostały obok publikacji i druków okolicznościowych trwałą dokumentacją w postaci dwóch medalików. Pierwszy z nich, dwustronny, wykonał Józef Mainert nawiązując małą formą do klasycznych monet starożytnych. W środku pola głównego przedstawił głowę Kopernika ujętą z profilu wzorując się na swoim medalu z 1830 r. Z tej samej okazji Fabryka Guzików Münheimera wybiła jednostronny krążek z nieudolnie naśladowanym wizerunkiem Kopernika z medalika Józefa Mainerta. Można wysnuć przypuszczenie, że niewielki krążek metalowy z podobizną astronoma był projektem guzika do mundurków szkolnych dla uczniów uczęszczających do szkół noszących jego miano.

W 1873 r. z okazji 400-nej rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika w Krakowie i w Poznaniu pamięć twórcy teorii heliocentrycznej uczczono m.in. przez wybite medale okolicznościowych z jego podobizną. Pierwszy z nich wyszedł z pracowni grawerskiej Jana Nepomucena Langer'a (1838—1876) w Krakowie, natomiast drugi zawdzięczamy inicjatywie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk zrealizowanej wg projektu Fryderyka Wilhelma Belowa (1822—1895) w Zakładzie Osterloffa w Berlinie. Obydwa medale wyróżniają się starannością i poprawnością opracowania, lecz nie wykraczają poza przeciętny poziom artystyczny, przede wszystkim w sposobie potraktowania wizerunku astronoma.

Upadek powstań listopadowego i styczniowego, a w związku z tym brak nadziei na odzyskanie upragnionej niepodległości przynosi w 2 poł. XIX w. zwrot zainteresowań społeczeństwa polskiego w kierunku historii własnego narodu. Powstają pierwsze muzea narodowe gromadzące wszystko co odnosiło się do przeszłości historycznej; powstają liczne towarzystwa zajmujące się kolekcjonowaniem pamiątek historycznych, nie brak również kolekcjonerów prywatnych. Moment ten wykorzystany został przez zakłady odlewnicze i grawerskie, których wytwory zaspokajały popyt m.in. na medale i plakietki pamiątkowe i okolicznościowe. W 2 poł. XIX w. obok medali jubileuszowych z 1873 r. mamy do odnotowania kilka innych zrealizowanych inicjatyw w dziedzinie medalierstwa ku czci Mikołaja Kopernika, którego osoba stała się symbolem postępowych tradycji w dziedzinie nauki i kultury. W grupie tej wymienić należy: medal Andrzeja Schindlera (ur. 1859 r.), ucznia Jana Langer'a, działającego od 1883 r. we Lwowie, medalion Teofila Godeckiego (1847—1918) z 1876 r. przekazany dla Muzeum Kopernika w Rzymie, z ciekawie rozpracowanym popiersiem astronoma, dla którego inspiracją był wizerunek Kopernika wg stalorytu Jeremiasza Falcka, medal z 1887 r. odlany w fabryce Karola Mintera w Warszawie oraz anonimową plakietkę odlaną w brązie z miniaturą warszawskiego pomnika Mikołaja Kopernika.

Do najwybitniejszych osiągnięć medalierstwa o tematyce kopernikowskiej poza granicami Polski zaliczyć należy medal czterech uniwersytetów włoskich w Bolonii, Ferrarze, Padwie i Rzymie, wybity w 1879 r. z okazji otwarcia Muzeum Kopernika w Rzymie, wg projektu malarza florenckiego Giovanniego Vagnetti'ego (zm. w 1899 r.), któremu za wzór posłużyło marmurowe popiersie Teodora Rygiere (1841—1919), natomiast autorem napisu na reversie jest prof. literatury łacińskiej uniwersytetu pizańskiego, Michał Ferucci. Popiersie astronoma, przedstawionego tu w młodzieńczym wieku, zarówno w rysunku jak i w modelunku potraktowane zostało po malarsku i z dużym wdziękiem.

Pierwsze dwudziestolecie XX w. nie przyniosło żadnych rewelacyjnych rozwiązań w sztuce drobnego reliefu z podobizną wybitnego uczonego. W twórczości poszczególnych artystów uprawiających ten rodzaj sztuki pojawiają się gipsowe projekty, które przeważnie nie doczekały się odlania w trwałym materiale i rozpowszechnienia. Jednym z nielicznych przykładów z tego okresu jest medalion Jana Nalborczyka z 1908 r.

450 rocznica urodzin astronoma w 1923 r. w tej dziedzinie nie została zadokumentowana medalem rozpowszechnianym w dużej ilości, tak jak to miało miejsce w 1873 r. podczas jubileuszu 400-lecia jego urodzin.

Okres międzywojenny przynosi dwa medale wybite w Mennicy Państwowej w Warszawie wg projektów ówczesnego jej kierownika artystycznego, Józefa Aumillera (1892—1963). Pierwszy z nich, wybity w 1934 r. z okazji IX Międzynarodowego Zjazdu Związku Przeciwnożyliczego, przedstawia na awersie warszawski pomnik Mikołaja Kopernika, który ma na celu upamiętnić warszawskim zabytkiem miejsce zjazdu oraz przypomnieć, że nasz wybitny uczoney był nie tylko astronomem, ale również uprawiał praktykę lekarską na Warmii. Autorem projektu drugiego medalu wybitego w 1935 r. jest również Józef Aumiller, a wydawcą Akademia Nauk Technicznych w Warszawie. Stronę główną medalu zdobi fragment warszawskiego pomnika autora dzieła „O obrotach...” ujęty w półpostaci z profilu. Według rysunku tego medalu wykonany był medalion du-

zych rozmiarów, który w tym samym roku przyznano Ignacemu Mościckiemu za wybitne osiągnięcia w dziedzinie chemii. Obydwa medale charakteryzuje dążenie do uproszczeń i ograniczenie w kompozycji do niezbędnych elementów — cechy tak znamienne dla twórczości medalierskiej autora ich projektów.

Podczas II wojny światowej w 1943 r. przypadła 400-na rocznica śmierci twórcy systemu heliocentrycznego, którą mimo zawieruchy wojennej w Londynie upamiętniono medalem sygnowanym monogramem W. J. Jego awers zdobi przetransponowana i uproszczona kompozycja obrazu Jana Matejki z 1873 r. „*Mikołaj Kopernik w swojej dostrzegalni we Fromborku*”.

W okresie XXV-lecia PRL medalierstwo stało się nieodłączną częścią sztuki najnowszej. Zasięgiem działania objęło dokumentację wszystkich dziedzin życia społecznego. Na przykładach medali o tematyce kopernikowskiej wykonanych w tym okresie prześledzić możemy metamorfozy jakie zachodzą w tej dziedzinie sztuki, w której na płycie metalu czy innego tworzywa koegzystują elementy rzeźby, grafiki i malarstwa, wzajemnie się przenikające. W sposobie ich rozwiązania formalnego widzimy dwutorowość, z jednej strony zachowana zostaje tradycyjna forma wychodząca z tła płaszczyzny, na którą nałożone są spłaszczone elementy takie jak interpretacja głowy popiersia czy całej postaci — ujęte frontalnie lub z profilu, obwiedzione napisem otokowym. Podobny schemat widoczny jest w potraktowaniu odwrotnej strony medalu. Ten nurt zaprezentowali w swych medalach z podobizną Mikołaja Kopernika wykazując się doskonałością opanowania warsztatu rzeźbiarskiego Konstanty L a s z c z k a (1865—1956) w niepowielanym medalionie z terakoty z 1948 r., Franciszek K a l f a s (ur. w 1898 r.) projektując w tym samym roku medal dla upamiętnienia 75-lecia Polskiej Akademii Umiejętności, Franciszek H a b d a s (ur. w 1906 r.) z okazji sesji naukowej zorganizowanej w 1953 r. przez Polską Akademię Nauk w Roku Kopernikowskim oraz Stefan Rufin K o ź b i e l e w s k i (1895—1963) w plakietce wybitej w związku z XVIII Międzynarodowym Kongre-

sem Historii Medycyny, który odbywał się w 1962 r. w Warszawie i w Krakowie.

Poszukiwania artystyczne w ostatnio minionym dziesięcioleciu idące w różnych kierunkach spowodowały w medalierstwie zerwanie z tradycyjną formą krążka, owalu lub czworoboku, a zastąpienie jej nieregularnym trapezem, rombem, kształtami opływowymi niejednokrotnie z przebitymi otworami. Wprowadza się obok metalu inne materiały, takie jak glina wypalana i specjalnie szkliwiona, tworzywa sztuczne itd. Widoczną jest różnorodność traktowania zróżnicowanych form odlewanych, ręcznie cyzelowanych i patynowanych przez samych artystów w krótkich seriach autorskich. Przejawiają się dążenia do odplaszczenia medalu oraz tendencje do deformacji i stylizacji oraz do posługiwania się symbolami.

Te poszukiwania artystyczne idące w różnych kierunkach wywołały na łamach publikacji poruszających problematykę medalierstwa współczesnego szeroką dyskusję, do której materiału dostarczają ogólnopolskie konkursy, przeglądy medalierstwa organizowane w Zachęcie oraz wystawy indywidualne poszczególnych artystów.

Wśród wybitnych medalierów polskich, którzy podejmowali wielokrotnie tematykę kopernikowską, stale aktualną z uwagi na zbliżające się obchody 500-lecia urodzin wybitnego przedstawiciela dwóch epok, jesieni średniowiecza i renesansu, oscylujących w swoich rozwiązaniach formalnych między tradycyjnym i nowatorskim ujęciem, z przewagą cech tego ostatniego, wymienić należy: medal z okazji 650-lecia Lidzbarka z 1958 r., medalion z 1961 r. dla Uniwersytetu w Rio de Janeiro oraz projekt dziesięciopięciowej monety obiegowej wybitej w kilku emisjach z 1959 r., 1965 r., 1967 r., 1968 r., 1969 r. Józefa Gosławskiego (1908—1963), medalion dużych rozmiarów z 1964 r.: 1550×1200 mm, zdobiący jedną z sal Obserwatorium Astronomicznego w Warszawie, powtórzony w plakietkach o zmniejszonej formie w 1967 r. Edwarda Gorola (ur. w 1930 r.).

Do najbardziej nowatorskich rozwiązań, w których odstąpiono od tradycyjnego przedstawiania wizerun-

ku astronoma jako głównego elementu medalu zastępując go symboliką związaną z epoką lub jego ideą wzbogacaną w następnych wiekach m.in. należą: seria autorska Franciszka Habdasa z niekonwencjonalną, nieregularną formą, w środku z otworem na wylot oraz Józefa Markiewicza (ur. w 1913 r.) z 1967 r. i Barbary Romańczukowej (ur. w 1935 r.) z 1970 r. nagrodzonego na konkursie zorganizowanym przez ZPAP, okręgi w Białymstoku i w Olsztynie, pod hasłem „Kopernik i jego idea”.

Przeгляд medalierstwa o tematyce kopernikowskiej zamyka zespół medali nagrodzonych na ogólnopolskim konkursie zorganizowanym w 1970 r. z inicjatywy Polskiej Akademii Nauk przez Zarząd Główny Związku Polskich Artystów Plastyków na medal im. Mikołaja Kopernika, który będzie przyznawany za wybitne osiągnięcia w dziedzinie nauki.

Z przeszło trzystu nadesłanych prac, które są doskonałym przeglądem wielu kierunków zmagających się w polskim medalierstwie, do najciekawszych rozwiązań należą medale ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Toruniu odlane w brązie i patynowane przez autorów nagrodzonych projektów gipsowych: Annę Jarnuszkiewicz, Grażynę Gierałtowską-Kucz, Antoniego Kostrzewę, Adama Myjaka i Janusza Pastwę oraz Stanisława Lipskiego.

MEDALE

Państwa, które wybiły medale o tematyce kopernikowskiej

ok. 1730 r.

Pierwszy medal wybity ku czci Mikołaja Kopernika

autor projektu: Christian Wermuth (1710—1791), medalier
działający w Gotha

wymiary: średn. 33 mm

materiał: cyna

rysunek medalu:

- av. Popiersie Mikołaja Kopernika ujęte frontalnie z napisami — w otoku: NICOLA(US) COPERNICUS MATHEMATIC(US), — pod popiersiem: N.(ATUS) TO.(RUNII) B.(ORUSSIAE) 1473 D.(ENATUS) 1543. Na lewym ramieniu popiersia znajdują się inicjały C.W.
- rv. Pole wypełnione czternastowierszowym napisem: DER / HIMMEL / NICHT / DIE ERD / UMBGEHT / WIE DIE / GELEHRTEN / MEYNEN / EIN JEDER IST / SEINES WURMS / GEWISS / COPERNICUS / DES / SEINEN
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

1818 r.

Medal wybity ku czci Mikołaja Kopernika we Francji
w zbiorze medali ludzi sławnych — Numismatica Uni-
versalis Virorum Illustrium

wydawca: Amadée Durand (1789—1873)

autor projektu: Louis Michel Petit (1791—1844), rzeźbiarz
i medalier

wymiary: średn. 41 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

- av. Popiersie Mikołaja Kopernika ujęte z profilu w lewo.
W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS. Pod popier-
siem przy brzegu sygnatura: PETIT F.(ECIT)
- rv. Pole wypełnione dziewięciowierszowym napisem: NA-
TUS / TORUNII / IN PRUSSIA / AN.(NO) MCCCCLXXIII.
/ OBIIT / A.N.(NO) MDXLIII / — — / SERIES NUMIS-
MATIC A / UNIVERSALIS VIRORUM ILLUSTR IUM /
— / M.DCCC. XVIII. U dołu przy obrączce sygnatura
wydawcy: DURAND EDIDIT
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

1818 r.

Medal wybity ku czci Mikołaja Kopernika we Francji
w zbiorze medali ludzi sławnych — Numismatica Uni-
versalis Virorum Illustrium

wydawca: Amadée Durand (1789—1873)

autor projektu: Godel

wymiary: średn. 41 mm

materiał: brąz, żelazo

rysunek medalu:

av. Popiersie Mikołaja Kopernika ujęte z profilu w lewo.

W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS, pod popier-
siem przy brzegu sygnatura autora projektu: GODEL
F.(ECIT)

rv. Pole wypełnione dziewięciowierszowym napisem: NA-
TUS / TORUNII / IN PRUSSIA / AN.(NO) MCCCCLXXIII.
/ OBIIT / A.N.(NO) MDXLIII / — — / SERIES NUMIS-
Matica / UNIVERSALIS VIRORUM ILLUSTRIMUM / —
/ M.DCCC.XVIII. U dołu przy obrączce sygnatura wy-
dawcy: DURAND EDIDIT

rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

1820 r.

Medal wybity ku czci Mikołaja Kopernika we Francji
w zbiorze medali ludzi sławnych — Numismatica Uni-
versalis Virorum Illustrium

wydawca: Amadée Durand (1789—1873)

wymiary: średn. 41 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

av. Popiersie Mikołaja Kopernika ujęte z profilu w lewo.
W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS, na przecię-
ciu ramienia sygnatura: DURAND

rv. Pole wypełnione dziewięciowierszowym napisem: NATUS /
AN.(NO) M. CCCC. LXXIII. / TORUNI IN POLONIA /
CASIMIRO IV. / JAGELLONIDE REGNANTE / OBIIT /
AN.(NO) M. D.XLIII / — — / SERIES NUMISMATICA /
UNIVERSALIS VIRORUM ILLUSTRUM / — — /
M.DCCC.XX

U dołu przy obrączce sygnatura: DURAND EDIDIT
rt. z napisem: MONACHII

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

1820 r.

Medal wybity ku czci Mikołaja Kopernika we Francji
w zbiorze medali ludzi sławnych — Numismatica Uni-
versalis Virorum Illustrium

wydawca: Amadée Durand (1789—1873)

autor projektu: Mathias Nicolas Marie Vivier (1788—1859),
medalier

wymiary: średn. 41 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

av. Popiersie Mikołaja Kopernika ujęte z profilu w lewo.

W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS, na przecię-
ciu ramienia sygnatura: VIVIER F.(ECIT)

rv. Pole wypełnione dziewięciowierszowym napisem: NA-
TUS / AN.(NO) M.CCCC.LXXIII. / TORUNI IN POLO-
NIA / CASIMIRO IV. / JAGELLONIDE REGNANTE /
OBIIT / AN.(NO) M.D.XLIII / — — / SERIES NUMIS-
MATICA / UNIVERSALIS VIRORUM ILLUSTRIMUM /
— — / M.DCCCXX

U dołu przy obrączce sygnatura wydawcy: DURAND
EDIDIT

rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

1830 r.

Medal ku czci Mikołaja Kopernika, wybity przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Warszawie z okazji odsłonięcia przed pałacem Staszica w dniu 11 V 1830 r. pomnika wielkiego astronoma dłuta duńskiego rzeźbiarza Bertela Thorwaldsena

autor projektu: Władysław Oleszczyński (1807—1866)

wymiary: średn. 60 mm

materiał: srebro, brąz, żelazo (polerowane na czarno)

rysunek medalu:

- av. Pole wypełnia siedząca postać Mikołaja Kopernika, ujęta z profilu w prawo, wg pomnika dłuta Bertela Thorwaldsena. W otoku napis: STA SOL. U dołu na cokole sygnatura: W. OLESZCZYŃSKI F.(ECIT)
- rv. Pole wypełnione napisem w dziewięciu wierszach: NICOLAO COPERNICO / JAGELLONIDUM AEVI / CIVI POLONO / ALUMNO ACCAD:(EMIAE) CRACOV:(IENSIS) / JMMORTALIS GIORIAE / SOCIETATIS REGIAE VARSAV:(IENSIS) / DECRETO / MONUMENTUM NECDUM / PERENNE / M.DCCC. XXX., ujętym w wieniec z liści dębu.
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1830 r.

Medal ku czci Mikołaja Kopernika, wybity przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Warszawie z okazji odsłonięcia przed pałacem Staszica w dniu 11 V 1830 r. pomnika wielkiego astronoma dłuta duńskiego rzeźbiarza Bertela Thorwaldsena

autor projektu: Józef Mainert (1812—1872), medalier, znany fałszerz monet i medali

wymiary: średn. 60 mm

materiał: brąz, żelazo

rysunek medalu:

- av. Pole wypełnia siedząca postać Mikołaja Kopernika, ujęta z profilu w prawo, wg pomnika dłuta Bertela Thorwaldsena. W otoku z prawej strony napis: STA SOL. Na podstawie cokołu napis: THORDWALDSON INV:(ENIT) ROMAE GREGOIRE FORM:(AVIT) VARS:(AVIAE). Na dole przy obrączce sygnatura: MAINERT F.(ECIT) VARS.(AVIAE).
- rv. Pole wypełnione czterowierszowym napisem: NICOLAO COPERNICO / POLONO / SOCIETAS / REG:(IA) LIT-TER:(ARIA) VARS:(AVIENSIS) MDCCCXXX, otoczonym siedmioma pięcioramiennymi gwiazdami.
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

1843 r.

Medalik wybity ku czci Mikołaja Kopernika w Warszawie z okazji trzechsetnej rocznicy śmierci astronoma

autor projektu: Józef Mainert (1812—1872), medalier, znany
falszercz monet i medali

wymiary: średn. 15 mm

materiał: srebro, brąz

rysunek medalika:

av. Głowa Mikołaja Kopernika ujęta z profilu w prawo.

W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS POLON:(US).

U dołu przy obrączce inicjał: I.M.

rv. Pole wypełnia czterowierszowy napis: STA / SOL /
— — / 1473 / 1543 otoczony siedmioma pięcioramiennymi
gwiazdami.

rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

W Warszawie
anoma
awie
erika

Mobilik
wie z
wydaw
wynik
masz
rząd
jedno
ujęto

Wojny Museum

1843 r.

Medalik wybity ku czci Mikołaja Kopernika w Warszawie z okazji trzechsetnej rocznicy śmierci astronoma
wydawca: Fabryka Guzików Münheimera w Warszawie

wymiary: średn. 17,5 mm

materiał: mosiądz, miedź

rysunek medalika:

jednostronny, w środku pola popiersie Mikołaja Kopernika
ujęte z profilu w prawo.

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

1873 r.

Medal wybity ku czci Mikołaja Kopernika przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu z okazji 400-nej rocznicy urodzin astronoma

autor projektu: Fryderyk Wilhelm Below (1822—1895)

wykonawca: Zakład Osterloff'a w Berlinie

wymiary: średn. 65 mm

materiał: srebro, brąz, cyna, biały metal

rysunek medalu:

- av. Pole wypełnia popiersie Mikołaja Kopernika zwrócone $\frac{3}{4}$ w prawo. W otoku napis: POLSKIE WYDAŁO GO PLEMIEŃ — WSTRZYMAŁ SŁOŃCE WZRUSZYŁ ZIEMIĘ, pod popiersiem daty: UR. 1473 UM. 1543. U dołu na obrączce sygnatura: F.(ECIT) BELOW
- rv. Pole wypełnia dziesięciowierszowy napis: MIKOŁAJOWI / KOPERNIKOWI / W CZTERECHSETNĄ / ROCZNICĘ / URODZIN / NA ZIEMI POLSKIEJ / ROKU PAŃSKIEGO / MDCCCLXXIII / CZEŚĆ ODDAJĄ / RODACY, w otoczeniu dwunastu znaków zodiaku. W górnym łuku na obrączce napis: STARANIEM TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK W POZNANIU
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1873 r.

Medal odlany ku czci Mikołaja Kopernika w Krakowie
z okazji 400-nej rocznicy urodzin astronoma

autor projektu: Jan Langer (1838—1876) grawer i medalier
krakowski

wymiary: średn. 52 mm

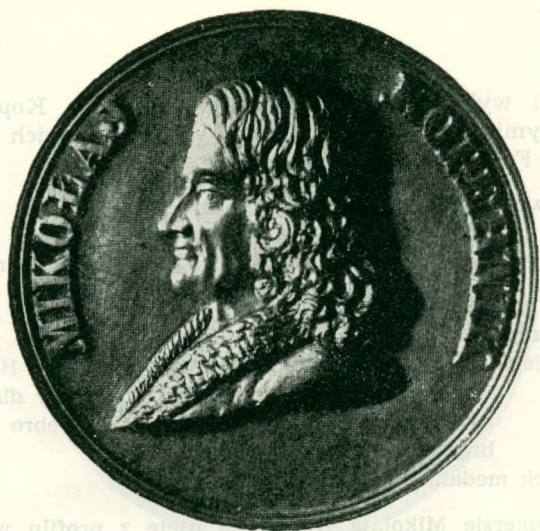
materiał: srebro, brąz, cyna, dodatkowo była wykonana forma składająca się z dwóch części do odlania kilkudziesięciu medali z brązu złoczonego przeznaczonych dla znaczniejszych zbiorów numizmatycznych w Polsce.

rysunek medalu:

- av. Pole wypełnia popiersie Mikołaja Kopernika ujęte z profilu w lewo. W otoku wokół głowy rozdzielony napis: MIKOŁAJ KOPERNIK. Na przecięciu ramienia sygnatura: J. LANGER
- rv. Pole wypełnia napis w ośmiu wierszach: NA PAMIĄTKĘ / OBCHODU / 400-LETNIEJ ROCZNICY / URODZIN / — / KRAKÓW / D. 19 LUTEGO / 1873 R.
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1879 r.

Medal wybity z okazji otwarcia Muzeum Kopernika w Rzymie z inicjatywy Uniwersytetów włoskich w Bolonii, Ferrarze, Padwie i Rzymie

wydawca: Artur Wołyński — organizator Muzeum Kopernika w Rzymie

autor projektu: Giovanni Vagnetti (?—1899), malarz florencki

wymiary: średn. 64 mm

materiał: złoto (1 szt. ufundowana z inicjatywy Henryka Hoffmana przez mieszkańców Warszawy dla zbiorów Muzeum Kopernika w Rzymie), srebro (7 szt.), brąz (130 szt.), cyna (50 szt.)

rysunek medalu:

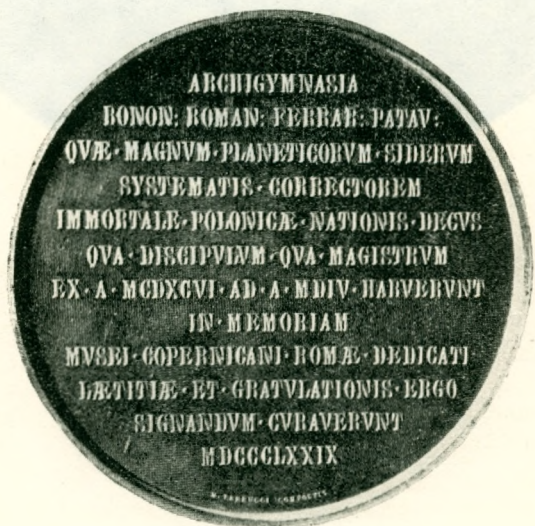
av. Popiersie Mikołaja Kopernika ujęte z profilu w lewo wg rzeźby Teodora Rygiera z napisem otokowym: NICOLAUS COPERNICUS. ASTRONOMUS POLONUS, na przecięciu ramienia: THEOD. RYGIER SCULPSIT, pod popiersiem przy obrączce: JOANNES VAGNETTI FECIT FLORENTIAE — ARTH. WOŁYŃSKI PUBLICAVIT

rv. Pole wypełnione dwunastowierszowym napisem skomponowanym przez profesora literatury łacińskiej uniwersytetu w Pizie, Michała Ferrucci: ARCHIGYMNASIA / BONON: ROMAN: FERRAR: PATAV: / QVAE . MAGNUM . PLANETICORUM . SIDERUM / SYSTEMATIS CORRECTOREM / IMMORTALE . POLONICAE . NATIONIS . DECUS / QVA . DISCIPULUM . QVA . MAGISTRUM / EX . A . MCDXCVI . AD . A . MDIV . HABUERUNT / IN MEMORIAM / MUSEI . COPERNICANI . ROMAE . DEDICATI / LAETITIAE . ET . GRATULATIONIS . ERGO / SIGNANDUM . CURAVERUNT / MDCCCLXXIX. Na dole przy obrączce: M.(ICHAŁ) FER- RUCCI COMPOSUIT

rt. z napisem: CIVES VARSAVIENSES OFFERUNT MUSEO COPERNICANO DIE 19 FEBRUARII 1879

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

II poł. XIX w.

Medal — plakietka

autor projektu: nieznanym

wymiary: 138×120 mm

materiał: brąz

rysunek medalu — plakietki:

av. W środku prostokątnej tarczy w dolnej części zaokrąglonej, warszawski pomnik Mikołaja Kopernika dłuta Bertela Thorwaldsena z 1830 r. ujęty z profilu w prawo. Przy brzegu w górnej części na osi okrągły otwór do zawieszania.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1897 r.

Medal Towarzystwa Przemysłowego w Toruniu

autor projektu: nieznan

wymiary: średn. 27 mm

materiał: srebro

rysunek medalu:

av. W środku pola herb miasta Torunia. Pod herbem na ozdobnej banderoli napis: CIVITAS THORUN. W otoku napis: TOWARZYSTWO PRZEMYSŁOWE W TORUNIU, w dolnym łuku daty: 1872—1897. Przy obrączce ornament z perełek wpisany w koło.

rv. W środku pola toruński pomnik Mikołaja Kopernika dłuta Fryderyka Tiecka z 1853 r. ujęty $\frac{3}{4}$ w lewo. W otoku napis: BOŻE BŁOGOSŁAW PRZEMYSŁOWI POLSKIE-MU. W dolnym łuku ozdobna winieta z liści dębu. Przy obrączce ornament z perełek wpisany w koło.

W górnej części medalu na osi uszko do zawieszania, z jednym ogniwem.

rt. gładki

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

ydy z oka-
 ul Przeciw-
 biaz i dia-
 lenicy Pań-
 a Kopernik
 y z profilu
 spis: NIO-
 BT ASTRO-
 yty
 WARSZA-
 EDZYWARO-
 ZOO

Medal z wie-
 si IX Zja-
 Gausliczego
 autor prof
 wyznaczy: A
 materia: h
 tyranek me
 W. W. ród
 dula I
 w Jawo
 LAUS C
 ZOMUS, w do
 1475 . 1843
 rakter)
 W. W. ród
 wale z
 WA \ I
 DOWE
 ki kładki

Wykazy Głow

1934 r.

Medal z wizerunkiem Mikołaja Kopernika wybity z okazji IX Zjazdu Międzynarodowego Związku Przeciwgruźliczego w Warszawie

autor projektu: Józef Aumiller (1892—1963), rzeźbiarz i długoletni kierownik artystyczny Mennicy Państwowej w Warszawie

wymiary: średn. 30 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

- av. W środku pola warszawski pomnik Mikołaja Kopernika dłuta Bertela Thorwaldsena z 1830 r. ujęty z profilu w lewo, na tle pałacu Staszica. W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS POLONUS MEDICUS ET ASTRONOMUS, w dolnym łuku 1473 . 1543 (częściowo cyfry zatarte)
- rv. W środku pola krzyż o podwójnych ramionach godło walki z gruźlicą, pod krzyżem poziomy napis: WARSZAWA / 1934. W otoku napis: IX ZJAZD MIĘDZYNARODOWEGO ZWIĄZKU PRZECIWGRUŹLICZEGO
- rt. gładki

Zbiory Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie

Medal wydany przez Michała Kopernika w Londynie

x okazji...

autor p...

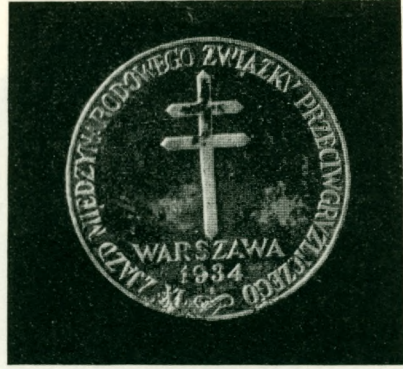
wymiar...
materiale...
rysunek...

av. Pole...
druga...
Jana M...
we Frot...
doczna k...
i rozwa...

każdego sygnatur W. J. W oku napis: NICOLAUS
COPERNICUS i daty: 1473 — 1543.

tr. Pofe wypełnion dźwiękowierstwowym napisem: IN
HONOREM \ OPIUS \ DE REVOLUTIONIBUS \ OR-
BUM CAELIUM \ CCCC \ ABING ANNIS \ PRI-

MO EDI...
r. f. gładki

Wzrost...
(Kopie)

1943 r.

Medal wybity ku czci Mikołaja Kopernika w Londynie
z okazji 400-nej rocznicy śmierci astronoma

autor projektu: W. J.

wymiary: średn. 60 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

- av. Pole medalu wypełnia kompozycja przedstawiająca siedzącą postać Mikołaja Kopernika (interpretacja obrazu Jana Matejki „Mikołaj Kopernik w swej dostrzegalni we Fromborku” z 1873 r.). Po prawej stronie postaci widoczna kwadratowa tarcza z systemem heliocentrycznym i rozwarta księga. U stóp z lewej strony na otwartej księdze sygnatura W. J. W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS i daty: 1473 — 1543.
- rv. Pole wypełnione dziewięciowierszowym napisem: IN / HONOREM / OPERIS / DE REVOLUTIONIBUS / ORBIUM CAELESTIUM / CCCC / ABHINC ANNIS / PRIMO EDITI / — / MCMXLIII / LONDINI
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika” —
(Kopia)

1948 r.

Medal z wizerunkiem Mikołaja Kopernika wybity z okazji 75-lecia Polskiej Akademii Umiejętności przez Mennicę Państwową w Warszawie

autor projektu: Franciszek Kalfas, ur. w 1898 r., rzeźbiarz

wymiary: średn. 60 mm

materiał: złoto (1 szt.), srebro (200 szt.), brąz (1300 szt.)

rysunek medalu:

av. Pole wypełnia głowa Mikołaja Kopernika ujęta $\frac{3}{4}$ w lewo. Pod włosami z prawej strony symboliczny rysunek przecinających się sfer, a z lewej na przecięciu ramienia sygnatura F. Kalfas. W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS . QUI SOLEM . STARE TERRAM . MOVERI IUSSIT

rv. Pole wypełnione sześciowierszowym napisem: XV / LUSTRIS / FELICITER / PERACTIS / MDCCCLXXIII / MCMXLVIII w kole z perełek; w otoku: ACADEMIA . LITTERARUM . ET . SCIENTIARUM . POLONA

rt. gładki

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1953 r.

Medal wybity w Mennicy Państwowej w Warszawie dla uczczenia Sesji Naukowej poświęconej Mikołajowi Kopernikowi zorganizowanej przez Polską Akademię Nauk w Roku Kopernikowskim

autor projektu: Franciszek Habdas, ur. w 1906 r., architekt,
rzeźbiarz, środowisko artystyczne: Warszawa

wymiary: średn. 50 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

av. Pole wypełnia siedząca postać Mikołaja Kopernika wg warszawskiego pomnika astronoma, dłuta Bertela Thorwaldsena z 1830 r., ujęta frontalnie. Na cokole sygnatura: H. F. W otoku napis: HOMINI LIBERO ASTRONOMIA DIGNISSIMA

rv. Pole wypełnione ośmiowierszowym napisem: MIKOŁAJ / KOPERNIK / MCDLXXIII — MDXLIII / SESJA NAUKOWA / POLSKIEJ AKADEMII / NAUK / WARSZAWA / 1953, w otoku znaki zodiaku.

rt. gładki

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1958 r.

Medal pamiątkowy wybity w Mennicy Państwowej w Warszawie z inicjatywy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie w 650-lecie Lidzbarka Warmińskiego

autor projektu: Józef Gosławski (1908—1963), rzeźbiarz, środowisko artystyczne: Warszawa

wymiary: średn. 70 mm

materiał: brąz, miedzionikiel posrebrzany

rysunek medalu:

- av. Pole wypełnia panorama miasta Lidzbarka z zespołem najważniejszych zabytków architektury. W otoku napis: PREZYDIUM WOJEW. RADY NARODOWEJ W OLSZTYNIE WYDZ. KULTURY . W 650 . LECIE MIASTA
- rv. W polu ujęte frontalnie popiersia: Mikołaja Kopernika, Marcina Kromera, Ignacego Krasickiego i Jana Dantyszka. W otoku napis: LIDZBARK WARMIŃSKI — MIASTO MEŻÓW ZNAKOMITYCH (1308/1958)
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”
Zbiory Tadeusza Góreckiego z Torunia

1962 r.

Plakietka okolicznościowa z wizerunkiem Mikołaja Kopernika wybita z okazji XVIII Międzynarodowego Kongresu Historii Medycyny, który odbywał się w Warszawie i w Krakowie

autor projektu: Stefan Rufin Koźbielewski (1895—1963), długoletni pracownik techniczny Mennicy Państwowej w Warszawie

wymiary: 50×40 mm

materiał: brąz

rysunek plakietki:

av. Płaszczyznę prostokąta o sfazowanych rogach wypełnia popiersie Mikołaja Kopernika ujęte frontalnie z głową odchyloną $\frac{3}{4}$ w lewo. We wzniesionej prawej ręce uczony trzyma kwiat konwalii — symbol nauk lekarskich. Napisy — w górnej części poziomy: NICOLAUS COPERNICUS, natomiast przy krawędzi w kształcie ramy: CONGRESSUS INTERNATIONALIS HISTORICORUM MEDICINAE . VARSOVIAE 17—24 IX 1962 CRACOVIAE

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1966 r.

Medal odlany z okazji nadania imienia Mikołaja Kopernika Bydgoskiej Chorągwi Związku Harcerstwa Polskiego

autor projektu: Bohdan Panasewicz (instruktor ZHP)

wymiary: 95×110 mm (nieregularny krążek)

materiał: brąz, mosiądz

rysunek medalu:

- av. Pole medalu wypełnia głowa Mikołaja Kopernika wg toruńskiego portretu astronoma z I ćw. XVI w., ujęta $\frac{3}{4}$ w lewo, z lewej strony godło Związku Harcerstwa Polskiego: lilijka
- rv. Pole wypełnia ośmiowierszowy napis: Z OKAZJI / NADANIA / IMIENIA / MIKOŁAJA / KOPERNIKA / CHORĄGWI / BYDGOSKIEJ / ZHP
- rt. z wyodrębnioną obrączką z mosiądzu

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1966 r.

Medal odlany we Fromborku dla uczczenia Tysiąclecia Państwa Polskiego z inicjatywy Kurii Biskupiej w Olsztynie

autor projektu: Barbara Romańczukowa, ur. w 1935 r., śródowisko artystyczne: Olsztyn

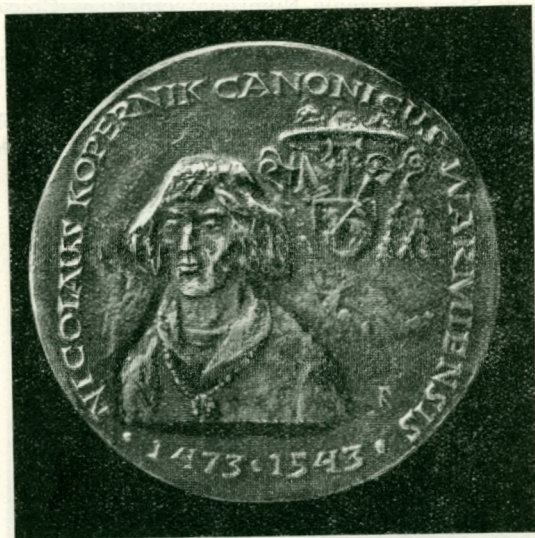
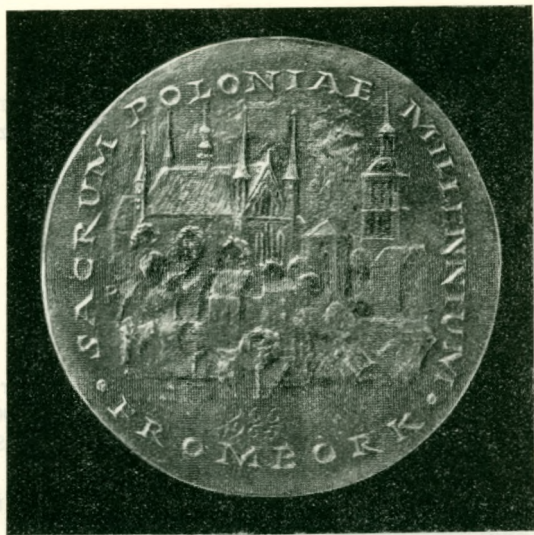
wymiary: średn. 86 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

- av. Pole wypełnia schematycznie potraktowana architektura wzgórza katedralnego we Fromborku, u jego stóp daty: 996 / 1966. W otoku napis: SACRUM POLONIAE MILLENNIUM, w dolnym jego łuku: FROMBORK
- rv. Pole wypełnia popiersie Mikołaja Kopernika, interpretacja toruńskiego portretu astronoma z I ćw. XVI w., ujęte frontalnie. Nad głową z prawej strony insygnia papieskie i biskupie. Przy lewym ramieniu sygnatura w postaci litery R. W otoku napis: NICOLAUS KOPERNIK CANONICUS WARMIENSIS, w dolnym łuku daty: .1473 . 1543.

Zbiory Prof. dr Mariana Gumowskiego z Torunia
Zbiory X. Bskpa Janusza Obłąka z Olsztyna

1966 r.

Medal wybity przez Stowarzyszenie Numizmatyczne Polonii Amerykańskiej w Chicago z okazji Jubileuszu Tysiąclecia Państwa Polskiego

autor projektu: nieznany

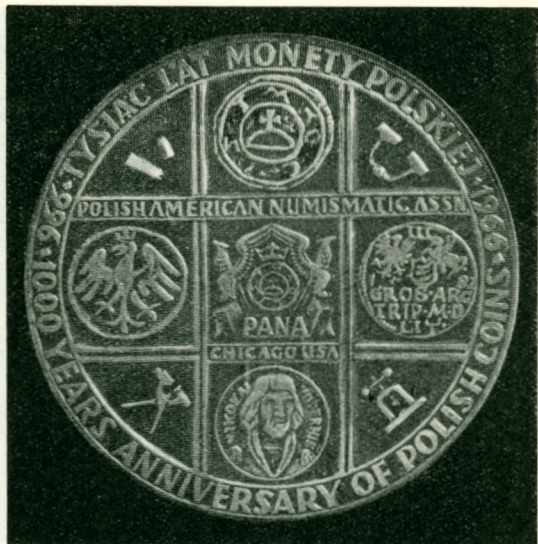
wymiary: średn. 62 mm

materiał: brąz, brąz posrebrzany i pozłacany

rysunek medalu:

- av. Pole wypełnia postać Mieszka I w otoczeniu rycerzy i żołnierzy Wojska Polskiego. W otoku napis: 1000 LAT CHRZEŚCIJAŃSTWA W POLSCE . 1000 YEARS ANNIVERSARY OF CHRISTIANITY IN POLAND
- rv. Pole wypełnia 5 kwadratów tworzących krzyż grecki, w którego ramiona wpisano 4 monety. Na osi dolna przedstawia rv. 10-złotowej, obiegowej (od 1959 r.) monety z popiersiem Mikołaja Kopernika wykonanej wg projektu Józefa Gosławskiego. W środku emblemat Polskiego Stowarzyszenia Numizmatycznego w Chicago. Na przecięciu ramion krzyża poziomy napis: POLISH AMERICAN NUMISMATIC ASSN., poniżej: PANA / CHICAGO USA, między ramionami narzędzia mennicze. W otoku napis: 966 . TYSIĄC LAT MONETY POLSKIEJ . 1966 — 1000 YEARS ANNIVERSARY OF POLISH COINS.

Zbiory Prof. dr Mariana Gumowskiego z Torunia

1966 r.

Medal wykonany z okazji położenia kamienia węgielnego pod miasteczko uniwersyteckie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

autor projektu: Witold Marciniak, ur. w 1922 r., środowisko artystyczne: Toruń

wymiary: średn. 75 mm

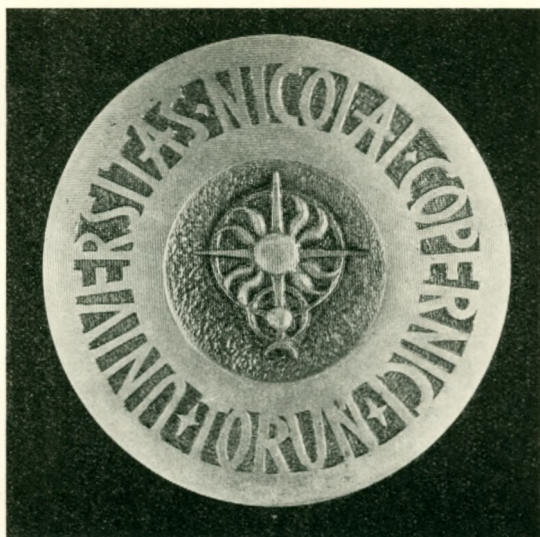
materiał: brąz

rysunek medalu:

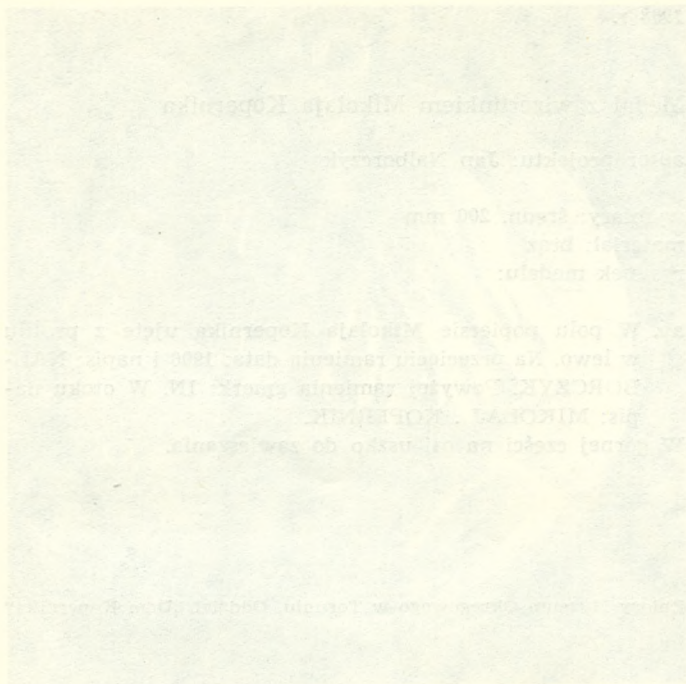
av. W środku pola w kole godło Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, w otoku napis: UNIVERSITAS . NICOLAI . COPERNICI, w dolnym łuku: TORUŃ

rv. Płaszczyzna wypełniona napisem w ośmiu wierszach:
QUOD . FEL / IX . FAUSTUM . FOR / TUNATUMQUE .
SIT / UNIVERSITATIS . NOVAE / AMPLIFICATAE
QUE / SEDIS . IN CHOANDAE / DIES . SOLEMNIS /
9 VI 1967

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

VANE
NYCH
LACH

**MEDALE ODLEWANE
W POJEDYŃCZYCH LUB NIELICZNYCH
EGZEMPLARZACH**

(wybór)

1908 r.

Medal z wizerunkiem Mikołaja Kopernika

autor projektu: Jan Nalborczyk

wymiary: średn. 200 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

av. W polu popiersie Mikołaja Kopernika ujęte z profilu w lewo. Na przecięciu ramienia data: 1908 i napis: NALBORCZYK. Powyżej ramienia gmerk: IN. W otoku napis: MIKOŁAJ . KOPERNIK.

W górnej części na osi uszko do zawieszania.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

MEDALE ODLEWANE
W PODDAJĄCYCH LUB NIELICZNYCH
EGZEMPLARZACH

(wzrost)

Złoty Medal Orlęcego w Toruniu Oddział „Dom Kopernika”

1961 r.

Medalion z wizerunkiem Mikołaja Kopernika odlany dla Uniwersytetu w Rio de Janeiro jako dar od Uniwersytetu Warszawskiego

autor projektu: Józef Gosławski (1908—1963), rzeźbiarz, medalier, środowisko artystyczne: Warszawa

wymiary: średn. 540 mm

materiał: brąz

rysunek medalionu:

av. Pole medalionu wypełnia siedząca postać Mikołaja Kopernika ujęta frontalnie, z lewej strony jedenastokątowy napis: UNIVERSI / TATI . URBIS / RIO . DE . JANEI / RO . HANC . NICO / LAI . COPERNICI / POLONI IMAGI / NEM . UNIVER / SITAS . VAR / SOVIENSIS / D. D. A. / MCMLXI

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1963 r.

Medal z wizerunkiem Mikołaja Kopernika

autor projektu: Józef Aumiller (1892—1963), medalier i długoletni kierownik artystyczny Mennicy Państwowej w Warszawie

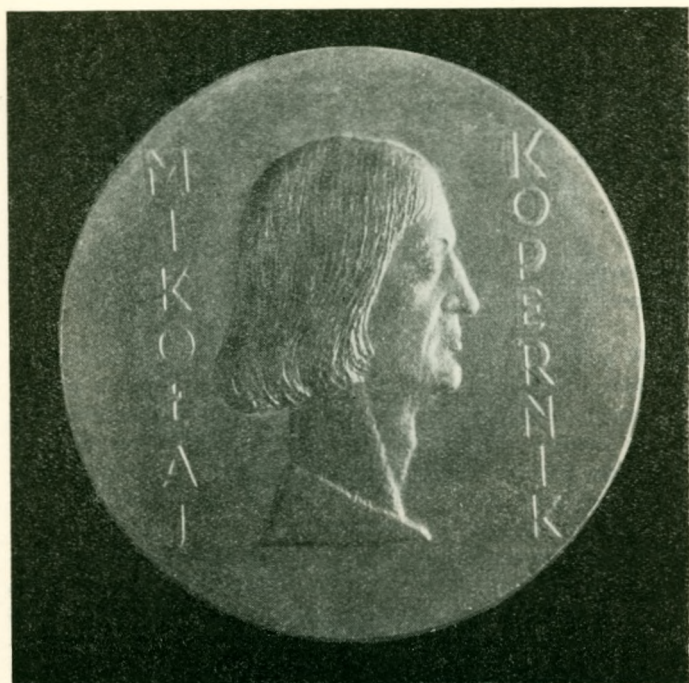
wymiary: średn. 115 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

av. W polu głowa Mikołaja Kopernika ujęta z profilu w prawo między pionowymi napisami: MIKOŁAJ / KOPERNIK

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

It is a pleasure to...

The following information is for your information...

1964 r. (?)

Medal

autor projektu: Franciszek Habdas, ur. w 1906 r., architekt i rzeźbiarz, środowisko artystyczne: Warszawa

wymiary: 110×100 mm

rysunek medalu:

- av. W polu o formie nieregularnego krążka koło symbolizujące orbitę, po której krąży ziemia dookoła słońca, przedstawionego jako okrągły otwór na wylot umieszczony w środku krążka. W lewym górnym odcinku dookoła ziemi księżyc wraz z orbitą po której krąży, pod księżycem daty: 1473 / 1543, w prawym dolnym odcinku napis: NICOLAUS / COPERNICUS
- rv. W polu na kole symbolizującym orbitę napis w dziewięciu wierszach: QUI / TERRA VEHIMUS / NOBIS SOL LUNAQUE / TRANSIT STELLARUM / QUE VI — CES REDE / UNT INTERUM / QUE RECEDUNT / COPERNICI / REVOLUTIONUM / LI
- rt. nieregularny

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1967 r.

Medal — plakietka

autor projektu: Edward Gorol, ur. w 1930 r., rzeźbiarz, medalier, środowisko artystyczne: Warszawa

wymiary: owal, 135×110 mm

materiał: polibraz (sztuczna żywica z domieszkami metalicznymi)

rysunek medalu — plakietki:

av. W polu popiersie Mikołaja Kopernika ujęte $\frac{3}{4}$ w lewo, interpretacja toruńskiego portretu Mikołaja Kopernika z I ćw. XVI w. Na lewym ramieniu gmerk z ozdobnym inicjałem używanym przez artystę do sygnowania prac. W otoku napis: NICOLAUS COPERNICUS, w dolnym łuku daty: 1473—1543

rt. gładki

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1967 r.

Medal

autor projektu: Józef Markiewicz, ur. w 1913 r., rzeźbiarz,
środowisko artystyczne: Warszawa

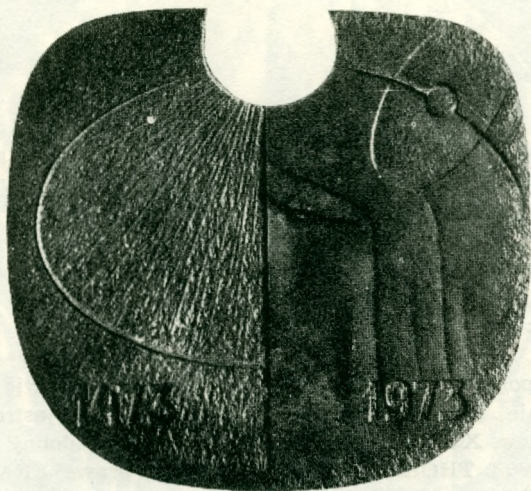
wymiary: 185×190 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

- av. Płaszczyzna medalu o formie opływowej wywodzącej się z krążka z półkolistym otworem w górnej części, podzielona linią pionową na dwie równe części. Prawą wypełnia rysunek połowy syntetycznie ujętej głowy Mikołaja Kopernika oraz kula ziemską krążącą po swej orbicie, której elipsa przechodzi przez lewą część płaszczyzny. W dolnym łuku daty, z lewej: 1473, z prawej: 1973
- rv. Płaszczyznę wypełnia rysunek nakładających się orbit przypominających astrolabium. W górnej części ozdobny napis, który rozdziela otwór: z lewej MI / KO / ŁA / J, z prawej KO / PER / NI / K
- rt. gładki

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1968 r.

Medal

autor projektu: Irena Goerne-Habdasowa, zm. w 1969 r.,
rzeźbiarka, środowisko artystyczne: Warsza-
wa

wymiary: średn. 78 mm

materiał: brąz, brąz posrebrzany

rysunek medalu:

av. W polu głowa Mikołaja Kopernika ujęta prawie fron-
talnie (interpretacja toruńskiego portretu astronoma
z I ćw. XVI w.) rozdziela na dwie części ozdobny napis:
z lewej: THORUNI NATUS AD 1473, z prawej FRAUEN-
BURGUM OB. 1543. W dolnym łuku poniżej głowy sy-
gnatura w postaci litery G.

rv. W polu fantazyjnie potraktowane słońce z promieniami
i ozdobnym napisem otokowym: NICOLAUS COPERNI-
CUS

rt. gładki

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1968 r.

Żeton wykonany z okazji Ogólnopolskiej Akcji OHP przy ZMS, ZMW, ZSP przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu

autor projektu: nieznan

wymiary: średn. 55 mm

materiał: miedź

rysunek żetonu:

- av. W środku pola głowa Mikołaja Kopernika ujęta napisem
UMK . TORUŃ wpisanym w koło. Napis na otoku:
OGÓLNOPOLSKA AKCJA KOPERNIK
- rv. W środku pola napis w trzech wierszach: ZMS / ZMW /
ZSP W otoku: AKCJA . STUDENCKIE OHP

Zbiory Tadeusza Góreckiego z Torunia

1969 r.

Medal z wizerunkiem Mikołaja Kopernika

autor projektu: Witold Marciniak, ur. w 1922 r., środowisko
artystyczne: Toruń

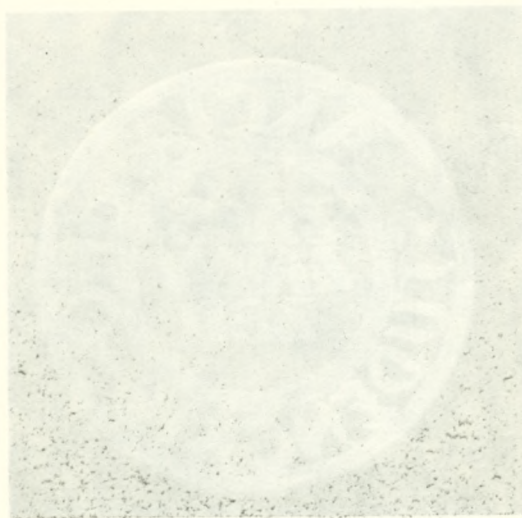
wymiary: średn. 150 mm

materiał: brąz

rysunek medalu:

av. W środku pola głowa Mikołaja Kopernika ujęta $\frac{3}{4}$ w le-
wo. Z lewej u dołu napis w czterech wierszach: NICO /
LAUS / COPE / RNICUS, z prawej zaś sygnatura: W M

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

Stwierdził Lipiński III (Warszawa), w której w 1781
Adam Młajka, Janusz Paszko III (Warszawa), m. w. 1781
Józef Doroński III (Wrocław), w. m. 1781
Antoni Kozłowski II (Kraków), w. m. 1781
Główny Giełdniczołowski-Kuczi II (Warszawa)

1970 r.

W 1970 r. na wniosek Polskiej Akademii Nauk w ramach przygotowań do obchodów 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika został ogłoszony przez Zarząd Główny Związku Polskich Artystów Plastyków w Warszawie konkurs na medal im. Mikołaja Kopernika, który będzie wręczany zasłużonym przedstawicielom nauki. Na konkurs wpłynęło ponad 300 dwustronnych medali o średnicy 240 mm wykonanych w gipsie, zaopatrzonych gładem.

Elementy wchodzące w skład kompozycji medalu były z góry narzucone przez wnioskodawcę medalu:

av. wizerunek Mikołaja Kopernika i napis: NICOLAUS COPERNICUS

rv. napis: POLSKA AKADEMIA NAUK oraz miejsce na wygrawerowanie imienia i nazwiska osoby wyróżnionej.

Otwarcie wystawy prac, które napłynęły na konkurs oraz wręczenie nagród odbyło się 3 XII 1970 r. w sali Galerii Rzeźby w Warszawie.

Nagrody otrzymali:

Anna Jarnuszkiewicz I (Warszawa)

Grażyna Gieraltowska-Kucz II (Warszawa)

Antoni Kostrzewa II (Kraków)

Jacek Dworski III (Wrocław)

Adam Myjak, Janusz Pastwa III (Warszawa)

Stanisław Lipski III (Warszawa)

Prof. dr Janusz Groszkowski, prezes Polskiej Akademii Nauk podczas przemówienia na otwarciu wystawy pokonkursowej projektów medali im. Mikołaja Kopernika w dniu 3 XII 1970 r. w Galerii Rzeźby w Warszawie

Anna Jarnuszkiewicz — laureatka I nagrody na konkursie
na medal im. Mikołaja Kopernika

W tym miejscu należy zaznaczyć, że w 1878 r. w Warszawie odbył się zjazd Komitetu Narodowego, który miał na celu wypracowanie programu politycznego dla Polaków. W tym czasie wybrano również Komitet Wykonawczy, który miał kierować działalnością Komitetu. W tym celu Komitet postanowił wydać pismo, które miało być organem politycznym i kulturalnym Polaków. W tym celu Komitet postanowił wydać pismo, które miało być organem politycznym i kulturalnym Polaków.

MONETY

W tym miejscu należy zaznaczyć, że w 1878 r. w Warszawie odbył się zjazd Komitetu Narodowego, który miał na celu wypracowanie programu politycznego dla Polaków. W tym czasie wybrano również Komitet Wykonawczy, który miał kierować działalnością Komitetu. W tym celu Komitet postanowił wydać pismo, które miało być organem politycznym i kulturalnym Polaków. W tym celu Komitet postanowił wydać pismo, które miało być organem politycznym i kulturalnym Polaków.

Mikołaj Kopernik na sejmiku monetarnym w Grudziądzu
wg ryciny W. Sypniewskiego z ok. 1876 r.

MONETY

Powszechnie już dzisiaj znana jest i doceniana działalność Mikołaja Kopernika jako doskonałego organizatora i wnikliwego administratora.

W latach 1516—1519 podczas pełnienia funkcji zarządcy dóbr kapitulnych dociekliwy umysł Kopernika został zaabsorbowany zagadnieniami gospodarczymi i finansowymi, które ułatwiły mu zrozumienie zjawisk ekonomicznych, a między innymi również i funkcji pieniądza. Właśnie w tym okresie Prusy Królewskie przechodziły kryzys monetarny, któremu Kopernik poświęcił wiele uwagi. Problematyka monetarna tego okresu zafascynowała go do tego stopnia, że wkrótce stał się ekspertem Prus w tej dziedzinie. Uczestniczył wielokrotnie w sejmikach mających na celu przeprowadzenie racjonalnej reformy monetarnej. W oparciu o toczone na nich dyskusje opracował traktat, którego ostateczna wersja nosiła tytuł *De monetae cudendae ratio*.

W tym traktacie po raz pierwszy sformułował prawo ekonomiczne przypisywane później Anglikowi Tomaszowi Greshamowi, stwierdzające, „że dobra moneta jest w obrocie wypierana przez złą” oraz zwrócił uwagę na konieczność wycofania z obiegu złej monety oraz zaprowadzenie jednolitego pieniądza wybijanego tylko w jednej mennicy w Prusach Królewskich. Interesowało go również zagadnienie treści monet i ich wartość artystyczna.

Biorąc pod uwagę tę dziedzinę jego zainteresowań i działalności nie należy się dziwić, że wśród licznych dowodów pamięci składanych wielkiemu uczonemu na przestrzeni wieków upamiętniono go również przez wybite monety i emisje banknotów z jego podobizną.

1925 r.

Moneta próbna o wartości 100 zł wykonana stemplem lustrzanym w Mennicy Państwowej w Warszawie (2 wersje)

autor projektu: Stanisław Szukalski, rzeźbiarz, działający obecnie w USA

wymiary: wersja I średn. 35 mm, wersja II średn. 20 mm

materiał: srebro, brąz posrebrzany i pozłacany

rysunek monety:

av. Pole wypełnia orzeł fantazyjnie stylizowany, pod orłem data: 1925. Przy otoku z prawej strony oznaczenie PRÓBA, natomiast z lewej obok prawej łapy orła widoczny znak mennicy wprowadzony od 1924 r. W otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA 100 ZŁOTYCH

rv. W polu popiersie Mikołaja Kopernika — fantazyjna interpretacja wizerunku astronoma wg rysunku Jana Matejki. W otoku napis: MIKOŁAJ KOPERNIK

rt. z napisem: SALUS REIPUBLICAE SUPREMA LEX

W monetach próbnych o mniejszej średnicy są odchylenia w rysunku i napisach, brak oznaczenia próba, rt. bez napisu.

1933 r.

Projekt monety o wartości 10 zł z wizerunkiem Mikołaja Kopernika

autor projektu: Jan Wysocki (1873—1960), rzeźbiarz i medalier, środowisko artystyczne: Poznań

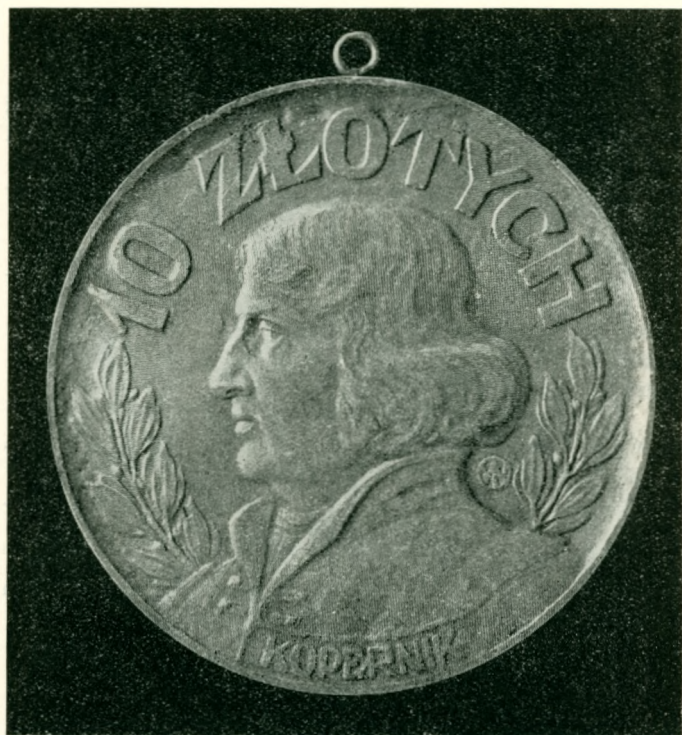
wymiary: średn. 170 mm

materiał: brąz

rysunek monety:

rv. W środku pola popiersie Mikołaja Kopernika ujęte z profilu w lewo umieszczone między dwoma gałązkami warzyny. W otoku napis wygięty półkolem: 10 ZŁOTYCH, w dolnym łuku przy krawędzi: KOPERNIK. Nad ramieniem z prawej strony sygnatura z inicjałem I W ujętym w kółeczko.

Zbiory Muzealne Mennicy Państwowej w Warszawie

1959 r.

Moneta obiegowa o wartości 10 zł zrealizowana przez NBP w wyniku jednoetapowego otwartego konkursu rzeźbiarskiego na monety dwu-, pięcio- i dziesięciozłotowe bite w metalu, ogłoszonego przez Zarząd Główny Związku Polskich Artystów Plastyków w 1957/8 r.

autor projektu: Józef Gosławski (1908—1963), rzeźbiarz, środowisko artystyczne: Warszawa

wymiary: średn. 31 mm

materiał: miedzionikiel

rysunek monety:

av. Godło państwowe oraz data 1959. W otoku napis: POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA . zł . 10 . zł

rv. Pole wypełnia popiersie Mikołaja Kopernika ujęte frontalnie. Wokół głowy napis: MIKOŁAJ . KOPERNIK

rt. karbowany

W 1965 r. emitowano II nakład tej monety o niezmiennym rysunku i wymiarach.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1967 r.

Moneta obiegowa o wartości 10 zł zrealizowana przez NBP

autor projektu: Józef Gosławski (1908—1963), rzeźbiarz, środowisko artystyczne: Warszawa

wymiary: średn. 28 mm

materiał: miedzionikiel

rysunek monety:

av. Godło państwowe oraz data 1967. W otoku napis: POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA . zł . 10 . zł

rv. Pole wypełnia popiersie Mikołaja Kopernika ujęte frontalnie. Wokół głowy napis: MIKOŁAJ . KOPERNIK
rt. karbowany

W 1968 r. i w 1969 r. emitowano dalsze nakłady tej monety o niezmienionym rysunku i wymiarach.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

Przekazy
na jednoc
dnia - 1
w 1957
przez 23
zryków
fotograf
Odbiał
wzrost
stawię
kowców
I Pro
1. Józ
II Pro
2. Józ
obser
3. Józ
4. K. Z
5. J. H
III Pro
Kuz
6. Józ
7. Józ
8. Józ
9. Józ
10. Józ
11. Józ
12. Józ
13. Józ
14. Józ
15. Józ
16. Józ
17. Józ
18. Józ
19. Józ
20. Józ
21. Józ
22. Józ
23. Józ
24. Józ

Projekty monet o tematyce kopernikowskiej nadesłane na jednoetapowy konkurs otwarty na monety dwu-, pięcio- i dziesięciozłotowe bite w metalu, ogłoszony w 1957/8 r. na zlecenie Narodowego Banku Polskiego przez Zarząd Główny Związku Polskich Artystów Plastyków

Fotografie ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Toruniu — Oddział „Dom Kopernika”, wykonane z albumu przechowywanego w zbiorach Skarbcza Emisyjnego przy NBP w Warszawie przez Pracownię Mikrofilmową Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

I Projekty nagrodzone :

1. *Józef Stasiński*, godło „Meander”, II nagroda

II Projekty wyróżnione :

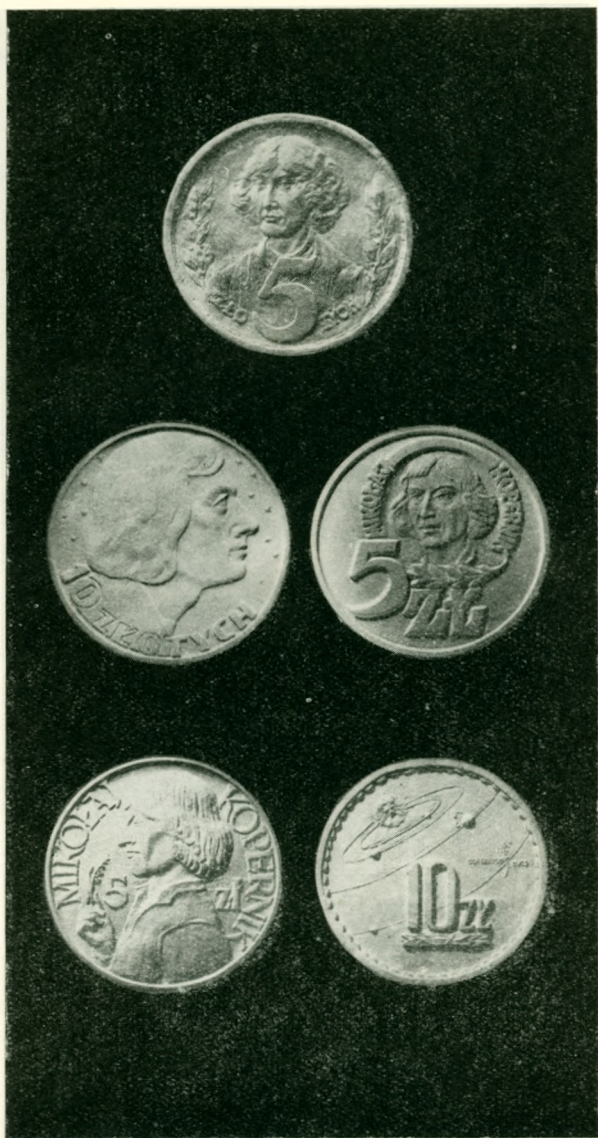
2. *Józef Gosławski*, godło „Kłos Panny”, (obecnie moneta obiegowa)
3. *Józef Gazy*, godło „Kopernik”
4. *K. Zieliński i E. John*, godło „Mikołaj”
5. *Li Han Jun*, godło „Jaskółka”

III Pozostałe projekty nadesłane na konkurs

6. godło „Znak” (5)
7. godło „Mazur” (71)
8. godło „Mikrus” (133)
9. godło „Chat” (148)
10. godło „Ad Astra” (149)
11. godło „Sokół” (2)
12. godło „Adam” (22)
13. godło „Światowid” (26)
14. godło „NN” (29)
15. godło „Jordan” (110)
16. godło „26” (116)
17. godło „Jawor” (131)
18. godło „Kometa” (134)
19. godło „Wilk” (141)
20. godło „Ptak” (143)
21. godło „Twarde” (152)
22. godło „Grobla” (161)
23. godło „Moneta” (163)
24. godło „Ewa” (168)

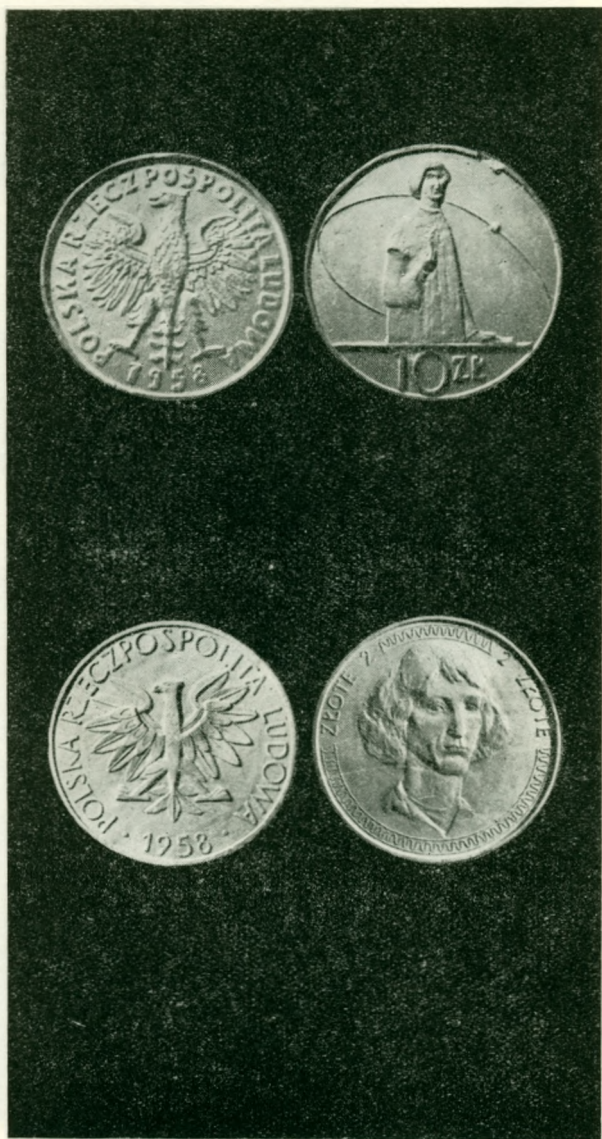

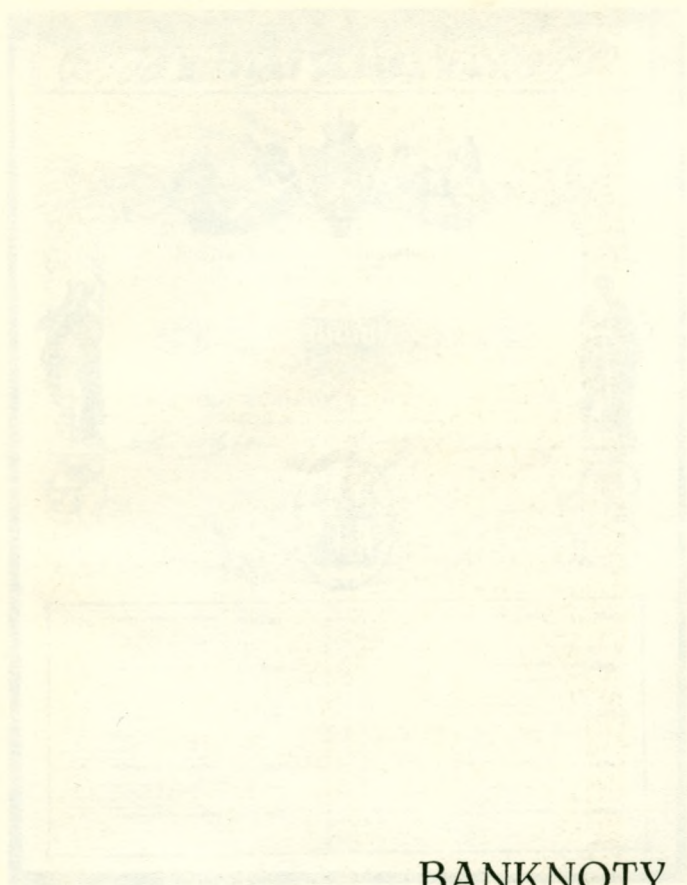

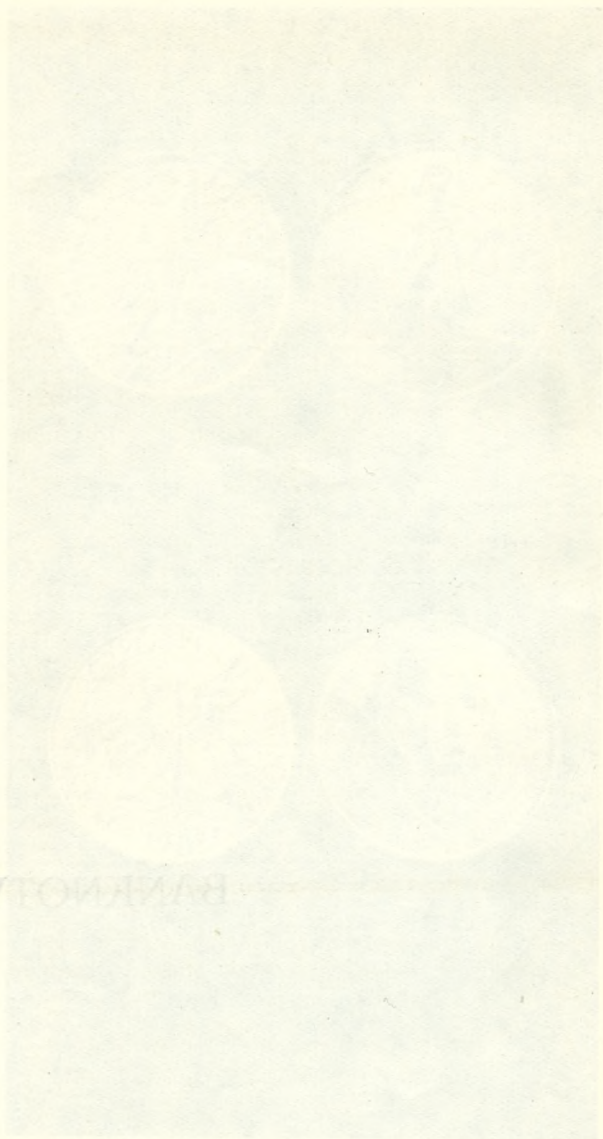

BANKNOTY

Wydawca: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 1977. 120 s. 12 zł.
Zbiórka: Zbiórka Numizmatycznego Muzeum Narodowego
w Warszawie.

Obligacja pożyczki Powstania Styczniowego z 1863 r. ze zbiorów Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Poznaniu

1921 r. (1 IV)

Bon miasta Olsztyna o wartości 10 fenigów, oznaczony:
Seria A i numeracja sześciocyfrowa — 028013

autor projektu: Paul Tusche

wymiary: 51×83,57×90 mm

materiał: papier gładki, kremowy, nadruk niebiesko-zielony,
brunatny, czarny

rysunek bonu:

- av. W środku pola w okrągłym medalionie popiersie Mikołaja Kopernika ujęte frontalnie, w otoku medalionu napis: STADTHALTER AUF SCHLOS ALLENSTEIN 1516—19 U. 1520—21, w dolnym łuku: NICOLAUS COPERNICUS. Medalion rozdziela następujące napisy obwiedzione prostokątną ramką: DIESER SCHEIN . WERLIERT SEINE / BÜLTIGKEIT . 1 MONAT NACH / BEKANNT . MACHUNG — ALLENSTEIN DEN 1 AVRIL 1921 . DER MAGISTRAT UND / DIE STADTWERORDNEIEN / WERSAMMLUNG. Napisy nad ramką: STADT ALLENSTEIN, a pod ramką: ZEHN PFENNIG, w czterech narożach przy krawędzi cyfra 10
- rv. W środku pola w ozdobnym kartuszu rozdzielającym oznaczenie serii i numer, schematyczne ujęcie widoku zamku olsztyńskiego położonego nad rzeką Łyną. Nad kartuszem napis: SCHLOS ALLENSTEIN, pod kartuszem sygnatura: PAUL TUSCHE. W czterech narożach cyfra 10 oznaczająca wartość bonu.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

1924 r. (28 IV)

Bilet zdawkowy o wartości 20 gr bez oznaczenia serii i numeracji

autor projektu: nieznany

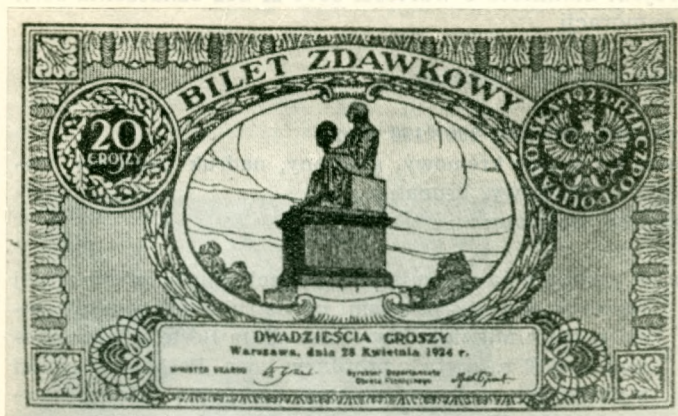
wymiary: 45×75,47×79 mm

materiał: papier kremowy szorstki, znak wodny siatka, nadruk brunatny

rysunek biletu zdawkowego:

- av. Środek pola głównego wypełnia w owalnym kartuszu obwiedzionym wieńcem z liści laurowych warszawski pomnik Mikołaja Kopernika dłuta Bertela Thorwaldsena z 1830 r. ujęty z profilu w lewo. Nad kartuszem napis: BILET ZDAWKOWY, rozdzielający rv. i av. monety dwudziestogroszowej emitowanej w 1923 r. Pod kartuszem w prostokątnej ramce napis: DWADZIEŚCIA GROSZY / WARSZAWA DNIA 28 KWIETNIA 1924 R. oraz nieczytelne podpisy Ministra Skarbu (z lewej) i Dyrektora Departamentu Obrotu Pieniężnego (z prawej)
- rv. Powierzchnia wypełniona napisem w 12 wierszach, patrz il.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

Bilety zdawkowe stanowią prawny środek płatniczy, mający moc umarzania zobowiązań do kwoty 10 złotych, przy każdej wypłacie.

Kasy Skarbowe przyjmują bilety zdawkowe w każdej ilości przy wszelkich wpłatach z wyjątkiem tych wpłat, które w myśl obowiązujących przepisów winny być uiszczane w złocie.

Bilety zdawkowe poczynając od dnia 1 listopada 1924 r. będą wymieniane przez Skarb Państwa na monety zdawkowe względnie bilety Banku Pańskiego. Obowiązek dokonania przez Skarb Państwa wymiany ustaje z dniem 31 stycznia 1925 roku.

1946 r. (15 V)

Projekt banknotu o wartości 5000 zł bez oznaczenia serii i numeracji

autor projektu: nieznan

wymiary: 90×128, 100×190 mm

materiał: papier kremowy, gładzony, nadruk popielaty, zielonkawy, brunatny

rysunek banknotu:

- rv. W środku pola zajmującego $\frac{2}{3}$ banknotu w prostokątnej ramce ze ściętymi narożami na tle ruin stolicy warszawski pomnik Mikołaja Kopernika dłuta Bertela Thorwaldsena z 1830 r., ujęty z profilu w lewo. Po bokach ramki z pomnikiem ozdobne kartusze z wpisaną cyframi wartością 5000. W narożach na obrębie pola głównego emblematy nauk geograficznych, matematyczno-przyrodniczych, humanistycznych i technicznych. Napisy: nad pomnikiem PIĘĆ TYSIĘCY / ZŁOTYCH, pod pomnikiem trzywierszowy rozdzielony emblematem Narodowego Banku Polskiego BILETY NARODOWEGO BANKU / POLSKIEGO SA . PRAWNYM ŚROD / KIEM PŁATNI . CZYM W POLSCE

Zbiory Muzealne Skarbcza Emisyjnego Narodowego Banku Polskiego w Warszawie

Banknot obiegowy Narodowego Banku Polskiego o wartości 1000 zł z oznaczeniami serii jedno- i dwuliterowymi i numeracją siedmiocyfrową (wzrost)

autograf projektantów: Julian Pałko i Henryk Tomaszewski

wzrost: 24x150 mm
materiał: papier gładki biały, znak wodny słów "MILION" i "POLSKA" w kierunku pionowym i poziomym

Banknot obiegowy Narodowego Banku Polskiego o wartości 1000 zł z oznaczeniami serii jedno- i dwuliterowymi i numeracją siedmiocyfrową (wzrost)

Banknot obiegowy Narodowego Banku Polskiego o wartości 1000 zł z oznaczeniami serii jedno- i dwuliterowymi i numeracją siedmiocyfrową (wzrost)

Banknot obiegowy Narodowego Banku Polskiego o wartości 1000 zł z oznaczeniami serii jedno- i dwuliterowymi i numeracją siedmiocyfrową (wzrost)

1965 r. (29 X)

Banknot obiegowy Narodowego Banku Polskiego o wartości 1000 zł z oznaczeniami serii jedno- i dwuliterowymi i numeracją siedmiocyfrową (wzór)

autor projektu: Julian Pałka i Henryk Tomaszewski

wymiary: 74×150 mm

materiał: papier gładzony biały, znak wodny głowa Mikołaja Kopernika, nadruk pomarańczowy i szaroliwkowy

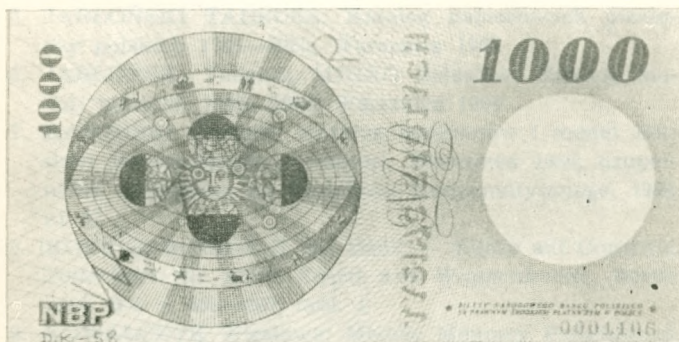
rysunek banknotu:

av. Pole wypełnione drobnym ornamentem złożonym z linii kolistych wzajemnie się przecinających tworzących drobną siatkę. Z prawej strony na ciemniejszym wyodrębnionym pasku obejmującym $\frac{1}{5}$ pola banknotu, w górnym rogu godło państwowe, poniżej nieczytelne podpisy prezesa i głównego skarbnika, data emisji, oznaczenie serii i numeracja.

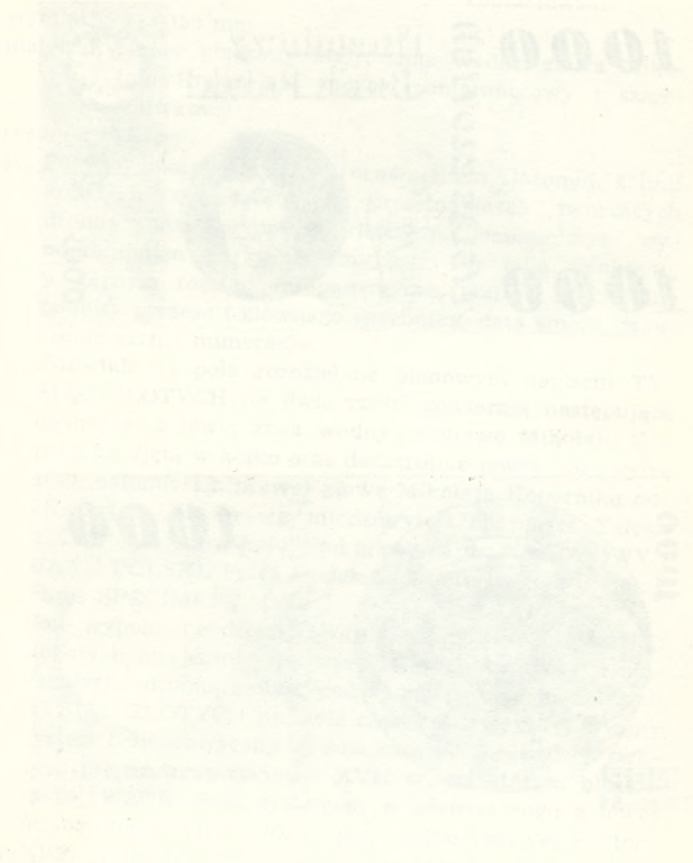
Pozostałe $\frac{4}{5}$ pola rozdzielone pionowym napisem TYSIĄC ZŁOTYCH na dwie części zawierają następujące elementy: z lewej znak wodny — głowę Mikołaja Kopernika ujętą w kółko oraz dwukrotnie powtórzoną cyfrę 1000, natomiast z prawej głowę Mikołaja Kopernika odchyloną w prawo wg miedziorytu Jeremiasza Falcka z XVII w. ujętą w kółko. Nad głową napis: NARODOWY / BANK POLSKI. Przez środek banknotu biegnie poziomy napis SPECIMEN

rv. Pole wypełnione drobnym ornamentem złożonym z linii kolistych wzajemnie się przecinających tworzących nieregularną drobną siatkę, podzielone pionowym napisem TYSIĄC ZŁOTYCH na dwie części. Z lewej stylizowany system heliocentryczny ze znakami zodiaku będący swobodną interpretacją ryciny z XVII w., na którym biegnie napis: WZÓR. Poza systemem w górnym rogu z lewej umieszczona cyfra 1000, a przy dolnej krawędzi litery NBP. Po lewej stronie płaszczyzny koła ze znakiem wodnym, nad którym znajduje się cyfra 1000, pod znakiem wodnym napis w dwóch wierszach: BILETY NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO / SĄ PRAWNYM ŚRODKIEM PŁATNICZYM W POLSCE oraz nr 0001106

Zbiory Muzeum Okręgowego w Toruniu, Oddział „Dom Kopernika”

Bank Narodowy
Banku Polskiego
w Warszawie
ul. Świętokrzyska 10
100 000 zł

BIBLIOGRAFIA (wybór)

1. BARANOWSKI Henryk, GUMOWSKI Marian: Bibliografia Numizmatyki Polskiej, Toruń 1967
2. FISCHHOF Josef: Medaillen auf Astronomen u. Astronomie, *Mitteilungen der Oesterreichischen Gesellschaft für Münz u. Medaillenkunde*, Wien 1904, 15, s. 14—15
3. GROTH Paweł: Mikołaj Kopernik w medalierstwie i numizmatyce, *Litery*, Gdańsk 1970, nr 2, s. 18—20, il.
4. HUTTEN-CZAPSKI Emeryk: Catalogue de la Collection des medailles et monnaies Polonaises, Graz 1957, T. II, III, IV, poz. 3864—3870, 5379/3868a, 6758/3870a, 8060/3866a
5. JABŁOŃSKI TADEUSZ: Katalog papierowych pieniędzy polskich 1794—1965, Warszawa 1967
6. JABŁOŃSKI Tadeusz, MINKO Bolesław: Katalog medali polskich 1945—1964, Warszawa 1966
7. KAMIŃSKI Czesław: Katalog banknotów i monet Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Warszawa 1966, uzupełniony dodatkiem do Biuletynu Numizmatycznego, 1968, nr 37
8. (KOEHNE Bernard) B. K.: Denk — münze auf Copernic, *Zeitschrift für Münz Siegel und Wappenkunde*, Berlin 1844, B.4, s. 365—367, tabl. 1
9. KOWALCZYK Wiesława: Medale Mennicy Państwowej, Warszawa 1969
10. KOWALSKI Marian: Katalog banknotów polskich, 1916—1966, Warszawa 1967
11. KRYWIAK J.: Kopernik w medalierstwie, *Nowiny Tygodnia*, 1954, nr 7
12. MEDAL odbity w roku 1873 na pamiątkę jubileuszu Kopernika, *Tygodnik ilustrowany*, 1874, T. 13, s. 8
13. SOKOŁOWSKA-GRZESZCZYK Kazimiera: Portrety le-

karzy w medalierstwie polskim, *Archiwum Historii Medycyny*, Warszawa 1968, XXX, (nadbitka)

14. TERLECKI Władysław: Katalog monet polskich, 1916—1965, Warszawa 1965
15. WOŁYŃSKI Artur: Medaglie di Nicolo Copernico, Firenze 1879, ss. 16, tabl. 2, tłum. pol.: ZDANOWICZ Aleksander: Medale Mikołaja Kopernika, *Kosmos*, Lwów 1904, R. XXIX, s. 397—405, 2 tabl.

BIBLIOGRAFIA (wybór)

1. BARANOWSKI Henryk, GUTOWSKI Marian: *Biuletyn Numizmatyki Polskiej*, Toruń 1957
2. FISCHHOFF Josef: *Medaillen und Numismatik in Österreich*, Mitteilungen der Österreichischen Gesellschaft für Münzkunde, Wien 1964, 12, s. 14—15
3. GORTI Paolo: *Medaglie Copernicane*, *Giornale Numismatico Italiano*, 1970, nr 2, s. 18—20, 21
4. HUTTEN-CZAPARSKA Ewa: *Chalcologie de la Collection des medailles et monnaies Polonaises*, Giza 1957, T. II, III, IV, 1957—1970, 220 str., 220 tabl.
5. JARONSKI JANEK: *Katalog polskich monet i medali 1794—1982*, Warszawa 1982
6. JARONSKI JANEK, MIKOŁAJ: *Katalog monet i medali 1982—1982*, Warszawa 1982
7. KAMINSKI Czesław: *Katalog medali i monet polskich 1794—1982*, Warszawa 1982, 220 str., 220 tabl.
8. KOWALCZYK Władysław: *Medale Henryk Kopernik*, Warszawa 1982
9. KOWALSKI Marian: *Katalog polskich monet i medali 1982—1982*, Warszawa 1982
10. KRYWIAK J.: *Kopernik w medalierstwie polskim*, *Archiwum Historii Medycyny*, Warszawa 1968, XXX, (nadbitka)
11. MEDAL udany w roku 1879 na zmiennicę talara, *Archiwum Historii Medycyny*, Warszawa 1968, XXX, (nadbitka)
12. SOKOŁOWSKA-GRZEPELNYK Kazimiera: *Medale i monety polskie*, Warszawa 1982

Fotografie wykonali:

Ciechanowski Andrzej (Toruń)
do str. 57, 65

Olechnicki Bohdan (Toruń)
do str. 45, 47, 55, 61, 63, 83, 95 oraz il. na okładce przedstawiającą
av. projektu medalu Grażyny Gierałtowskiej-Kucz nagrodzonego
(II) na konkursie medalierskim na medal im. M. Kopernika w 1970 r.

Zygfryd
Ratajczak (Poznań)
do str. 111

Rosiak Henryk (Warszawa)
do str. 87, 88

Pracownia Mikrofilmowa
przy Towarzystwie Naukowym w Toruniu
do str. 53, 59, 69, 97, 99, 101—108, 113, 115, 119

Pozostałe fotografie pochodzą ze zbiorów:

Muzeum Okręgowego w Toruniu oddział „Dom Kopernika”
do str. 19, 21, 23, 25, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 41, 43, 49, 51, 71, 73, 75,
77, 79, 81, 93

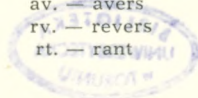
ze Zbiorów Muzealnych Skarbcza Emisyjnego NBP w Warszawie
do str. 117

WYKAZ ZASTOSOWANYCH SKRÓTÓW:

av. — avers

rv. — revers

rt. — rant

Biblioteka Główna UMK

300045058812

Koncepcja i scenariusz wystawy:

Janina Mazurkiewicz

Udział w realizacji:

Maria Pawłowska, Małgorzata Nostitz-Jackowska

Projekt plakatu i elementy graficzne:

Józef Pietrzyk

Powiększenia fotograficzne projektów monet

Pracownia Mikrofilmowa przy Towarzystwie Naukowym
w Toruniu

Prace introligatorskie:

Spółdzielnia Introligatorska PSS w Toruniu

Prace tapicerskie:

Edmund Czajkowski

Montaż: zespół techniczny Muzeum Okręgowego w Toruniu:

Joanna Pronobis, Czesław Muchewicz, Marian Wojciechowski,
Wit Uzarski, Jan Siwczyński

441561

Cena zł 25,—

Biblioteka
UMK
Toruń

441561

MUZEUM OKRĘGOWE W TORUNIU